

Pravičnost in poštenje
naj vladata svet

Nova Prava

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrtletno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon šte. 24-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštnočekovni račun šte. 17.177. Poštni predal šte. 74.

Naročniki!

V vsaki številki Vas prosimo, da poravnate zaostale zneske in tudi nakazete znesek za prvo polovico 1. 1938.

Priznati pa moramo, da je število onih, ki v redu izpolnjujejo svoje obveznosti, zelo majhno.

Kaj je narodna blaginja

Narodno blaginjo najbolj pospešuje dobro šole, kjer dobiva ljudstvo potrebno izobrazbo in plemenitejšo naravo. Šola vpliva na dušo in srce. Dobro urejena šola je tudi za majhne narode najvažnejši korak k blaginji. Omika in npravnost sta vsakemu narodu najtrdnjši jez proti vsakim pogubnim naukom in sebičnim nakanam močnejših sosedov.

Mnogi veliki narodi so propadli, ker niso bili kos navalu, ki se je rodil iz krivih nazorov med njimi samimi. Ker je namreč človeški duh svoboden, oznanja nauke, ki so včasih tudi napadni ali celo pogubni, dasi ugajajo posameznikom in nerazsodnemu ljudstvu. Stari Rimljani so bili močan narod, a vendar so propadli, ko je jela ginevati njih npravnost. Držeč se načela, da je razkošno življenje največja sreča, so hrepeneli samo po denarju in bogastvu. Toda prihrumeli so od severa surovi narodi ter uničili izobraženo, mogočno, a npravno se pogrezajoče rimsko cesarstvo.

Kakor se moti posameznik, tako se motijo tudi narodi, ki menijo, da je le bogastvo sreča. Srečno in veselo življenje naj nosi vsak v svoji duši; ta notranja blaženost naj ga krepi in mu daje pogum ob vseh razmerah. Zavest o taki sreči naj ga povzdiguje visoko nad svetno imetje in poželenje. Slavniki so v dobrotah ljudstva so se rodili največkrat v siromašnih kočah in so umrli brez imetja. In zakaj so bili slavniki dobrotniki ljudstva? Ker so bile njih misli vzvišene, ker jim ni bilo za uživanje in bogastvo. Kar velja o posamezniku, lanko trdimo tudi o narodih. Tudi narodu vzklije prava blaginja šele takrat, kadar ga vodijo višji, nesebični nagibi.

Kmet sadi drevje, a ne zase, ampak za svoje otroke in vnuke. Ta vzvišena misel naj bi vodila pri delu vsakogar! Nihče naj ne bi mislil samo nase, ampak na vse, na blagovitost vsega naroda, ki mu pripada, čigar jezik govori, čigar potrebe so obenem njegove potrebe, čigar stremenje je v prid tudi njemu.

Za splošno blaginjo je pa treba pridnosti in ljubezni do dela. Premišljeno delo povzdiguje človeka visoko nad druga bitja. V delu je blaginja za vsakogar. Kdor se je naučil delati in ima veselje do dela, se ne bo nikdar izgubil; njegova vzgoja je bila dobra. Kdor dela rad in pridno, je vedno zadovoljen, služi dosti, si prisluži in ne utegne misliti na nečimurnost.

Kakor človek, tako tudi narod ni srečen brez dela. Izobraženo ljudstvo dela rado; delo je samo nemarnemu neizobražencu breme, ki se ga boji in izogiblje. Vrlemu ljudstvu je delo v zabavo, ker ne misli, da je človek na svetu samo za to, da bi užival, ampak da koristi tudi drugim, celokupnosti, vsemu narodu.

Izobraženost, npravnost in delo so v najtesnejši zvezi kakor kolesa pri uri in višje misli so tista utež, ki goni to kolesje. Kakor je treba uro od časa

Nizke pokojnine

Ko se je pričelo izvajati zavarovanje za primer onemoglosti, starosti in smrti, se je takoj slišalo, da so te rente nizke in nezadostne. In to je tudi res! Resnica pa je, da hoče zavarovanje za onemoglost, starost in smrt zagotoviti in dati delavcu le najnujnejšo preskrbo, katero hoče dati novo zavarovanje ob kar najskromnejšem prispevku. Toda zavarovanje pri tako skromnih prispevkih ne more dati večjih rent. Če bi delavsko zavarovanje pobiralo 12% ne prispevke, tedaj bi se lahko dajale štirikrat večje rente. Pozabiti se ne sme, da bo za osebo, ki bo dobila rento že po štirih letih, vplačanih samo 12% njenega zavarovanega zaslužka, kar zneso v najvišjem razredu 1728 dinarjev. Zavarovaneu, ki bi imel mesečne rente samo 288 Din, bi vplačani prispevek 1728 Din zadoščal komaj za pol leta. Zavarovaneu pa, ki bi plačeval deset let za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt in bo plačal skupaj 4320 Din, bo ta znesek zadoščal za rento 10 mesecev. Če pa vzamemo najdaljšo dobo, t. j. 50 let za plačevanje prispevkov, tedaj bi to plačilo prispevkov zadoščalo za plačevanje rente 50 mesecev.

Tu se seveda niso upoštevale obresti. Ako pa še upoštevamo obresti, in to s približno 4% nim obrestovanjem kapitala in če gornjim zneskom prštejemo še te obresti, lahko izračunamo, da bo plačeval zavarovaneu v štirih letih rento 7 mesecev, v desetih za 13 in v 50 letih za 18letno rento. Seveda bi bili višji zneski, če bi vzeli višjo obrestno mero. Pri tem pa je treba poudarjati, da pri vseh teh računih ni zaračunan niti dinar za upravne stroške.

V razmerju z rentami privatnih nameštencev bodo pokojnine v delavskem zavarovanju za prvih 10 let prilično visoke, dočim bi rente delavskega zavarovanja postale nezadostne, ako bi delavci plačevali 20 ali 30 let prispevke, pa bi dobili po 20 ali 30 letih rento v enakih zneskih, kakor tisti že po desetih letih.

Toda ti časi so še daleč. Medtem pa bo časa, in naj bi se to vprašanje rešilo v zadovoljstvo zavarovanih delavcev. Pri tem pa je važno in potrebno čim več zanimanja za to višje prostovoljno zavarovanje posebno s strani delavskih organizacij in obratnih zaupnikov.

Kongres za ceste

Te dni se je vršil v Ljubljani prvi jugoslovanski kongres za ceste. Na kongresu se je med drugim razpravljalo posebno o gradnji najvažnejših zvez z večjimi kraji v državi.

Kraljevska vlada je na svoji seji sprejela predlog ministra za gradbe in predpisala uredbo z zakonsko močjo o državnih in banovinskih cestnih fondih v smislu dana pooblastila v finančnem zakonu.

Državni cestni fond predvideva dohodke, ki niso odvisni od državnega proračuna, in sicer: dve tretjini vseh letnih dohodkov državnega sklada za javna dela, v katerem prihaja trošarina na cement in bencin, dohodki od raznih vozil, dohodki iz izrednega izkoriščanja državnih cest, dohodki od prevoza blaga po železnici, dohodki od nepremičnin od sodobnih cest, dohodki od pogodbenih taks od zaključenih pogodb za zgradbo sodobnih cest in razni drugi manjši dohodki. Podobne dohodke bodo imeli tudi banovinski cestni fondi.

Razvidno je, da bodo plačevali največje prispevke za modernizacijo naših cest oni, ki se jih tudi najbolj poslužujejo in imajo korist od njih. Po načrtu državnega cestnega sklada bi znašali dohodki na leto okoli 80 milijonov dinarjev, naraščali pa bodo ti dohodki verjetno tako, da se bodo v kratkem podvojili. Dela bodo financirana s sklenitvijo posojila v državi in inozemstvu na osnovi dohodkov teh fondov in je že v prvem letu obstoja tega sklada dana možnost za najetje posojila ene milijarde in pol. S to poldrugo milijardo, kolikor ima na razpolago gradbeno ministrstvo iz šestodstotnega posojila za velika javna dela in obrambo države, bodo lahko v naslednjih šestih letih, ako bo šlo vse po lepih načrtih, zgrajene res najvažnejše državne ceste.

Pri vsem delu naj se vedno upoštevajo tudi interesi turizma, ki postaja važna panoga našega narodnega gospodarstva.

Preprečevanje nezgod

Statistike, ki so izšle v Nemčiji in govore o vzrokih obratnih nezgod, kažejo, da se 71% nesreč pri delu pripeti po krivdi ali nepazljivosti delavca samega. Ostalih 29% nesreč se zgodi po krivdi delodajalca ali po nesrečnem naključju.

Pri ljubljanskem Okrožnem uradu se javi na leto 3000 do 3500 ponesrečencev, od katerih se je okoli 2000

nesreč zgodilo po krivdi ali nepazljivosti delavcev samih. Težki so milijoni, ki se jih potroši za te nesreče in bi lahko velik del teh nepotrebnih izdatkov ostal lepo v žepih delavca in delodajalca in bi lahko pomagal našemu narodnemu gospodarstvu, ako bi se število nesreč moglo omejiti.

Marsikatera država posveča preprečitvi nesreč največ pozornosti in vzgajajo

žavna uprava. Poleg izobraženosti, npravnosti in dela je pogoj obče blagodatna dobra državna uprava. Njej gre skrb za srečo vsega naroda, ki ga je voditi in zato je tudi od nje odvisna ljudska blaginja.

Tako bi moralo biti...

v ta namen že šolsko mladino, zaposlene delavce in nameštence pa neprestano opozarjajo na nevarnosti, ki se jim pri delu lahko primerijo. Previdnost, treznost in pazljivost pri delu naj bodo vedno spremljevalci vsakega delavca.

Ljubljanski Okrožni urad za zavarovanje delavcev se zelo trudi, da bi zmanjšal število nesreč in da bi zainteresiral delavstvo in tudi druge za vprašanje načrtnega preprečevanja obratnih nesreč. Poleg raznih ukrepov, ki naj bi pomagali omejiti veliko število nesreč, prireja Okrožni urad tudi tozadevna poučna predavanja.

Okoli bi se Okrožnemu uradu posrečilo znižati število obolenj in nesreč, potem bi se znižala tudi tako imenovana socialna bremena, t. j. prispevki. Okrožni urad sam tega ne zmore; pri tem delu potrebuje sodelovanja delavcev in delodajalcev, potem oblasti, zbornice in organizacije. S tem sodelovanjem bi se moralo posrečiti, da bi se število obratnih nesreč znižalo za toliko, kolikor se bo pač lahko doseglo. Najprilnejše bi bilo, da bi v vsakem podjetju deloval odbor za preprečevanje nesreč, pod vodstvom tozadevnega strokovnjaka.

Delavci in delavke za zaupanjem sledite temu velevažnemu vprašanju. Kako boš delal, če nisi pri tem varen proti nezgodi? Seveda pa z lažno previdnostjo najbolj pripomoreš k uspešni rešitvi tega problema.

Le z mirom

Glavni oznaki druge etape češkoslovških občinskih volitev sta bili mir in disciplina. Kakor prve, tako so tudi zadnje volitve potekle popolnoma mirno, disciplinirano. Dejstvo, da so se navzile veliki notranji napetosti ter začasemu pritisku od zunaj mogle izvršiti demokratične volitve popolnoma v miru in redu, spodbuja znano misel, da je bil mir v sudetsko-nemškem področju rušen zaradi varnostnih ukrepov od zgoraj. Druge volitve ne izkazujejo sicer bogve kakšnih sprememb napram prvim volitvam, vendar pa se je navzile temu jasneje začrtala sedanja notranja politična trdnost ter razpoloženje češkoslovških državljanov.

Želimo, da bi v nadaljnjih volitvah v bratski državi zmagoval le duh poštenosti in demokracije.

Koliko stane zavarovanje?

Delavsko in pokojninsko zavarovanje stane naše gospodarstvo okoli 645 milijonov dinarjev na leto, kakor pravi poročilo Društva bančnih in zavarovalnih podjetij v Novem Sadu. Društvo poleg tega ugotavlja, da koristni, ki jih imajo zavarovanci, nikakor niso v pravem razmerju z velikimi stroški. Od vlade zahteva, da poskrbi za boljše zdravljenje in bolniško nego ter za bolj človeško postopanje.

Širite „*Nova Prava*“!

Pridobivajte nove naročnike!

Domače politične vesti

Zavarovalni nameščenci za kolektivno pogodbo.

V Ljubljani se je vršilo javno zborovanje zavarovalnih uradnikov in nameščenecv, ki sta ga sklicali ljubljanska podružnica Zveze bančnih, zavarovalnih, trgovskih in industrijskih uradnikov Jugoslavije in Društvo zasebnih in trgovskih nameščenecv Slovenije. Zborovanje, za katero je bilo izredno živahno zanimanje, je otvoril predsednik ljubljanske podružnice, ki je podal izčrpno poročilo o prizadevanju zavarovalnih nameščenecv za doseg kolektivne pogodbe. Na koncu je bila sprejeta resolucija, v kateri zborovalci zahtevajo, da zveza zavarovalnic obnovi pogajanja s sindikalno organizacijo, ker se bodo v nasprotnem primeru zavarovalni nameščenci odločili za stavko.

Uvoz sladkorja.

Več sto vagonov sladkorja bomo morali uvoziti iz inozemstva, ker je pri nas pričel primanjkovati kristalni sladkor in prodajajo zdaj tvornice sladkorja trgovcem kristalni sladkor le v omejenih količinah, in sicer tako, da morajo trgovci kupiti enako količino sladkorja v kockah ali v prahu. Pomanjkanje kristalnega sladkorja je posledica politike omejevanja produkcije. Pomanjkanje kristalnega sladkorja bo najhuje prizadelo siromašne sloje prebivalstva, ki zaradi visoke cene pogosto ne more kupovati niti cenejšega kristalnega sladkorja.

Ali mora res pri vsaki nerodnosti biti najbolj prizadet zopet le naš mali človek?

Trgovinski sporazum z Nemčijo.

V soboto 4. junija je bil v Berlinu podpisan nov trgovinski sporazum med Jugoslavijo in Nemčijo. Sporazum je za našo državo podpisal pomočnik zunanjega ministra Milivoj Pilja.

Vsebinska sporazuma je v glavnem naslednja: Vse sedanje določbe, ki se nanašajo na trgovino z Nemčijo, ostanejo nespremenjene. Avstrija pa se bo po doseženem sporazumu vključila v nemško-jugoslovanski trgovinski sporazum šele 1. januarja 1939, razen določb glede plačilnega prometa. Določbe z bivšo Avstrijo ostanejo torej v celoti v veljavi do istega dne. Zadnji sporazum, ki je bil sklenjen z bivšo Avstrijo, t. j. meseca marca, ostane torej v veljavi do konca leta 1938. Za naše izvoznike živine je važno, da se bo na Dunaju ustanovil državni urad za promet z živino, ki bo nadzoroval ves uvoz živine in življenjskih proizvodov v Avstrijo. Ta urad bo ustanovljen prihodnji mesec. Tečaj nemške marke bo ostal na višini 14 do 14,50 dinarjev.

Gospodarski pomen tuiskega prometa

O gostoljubnosti govori že najstarejša zgodovina človeštva. Ljudje so pač od nekdaj potovali. Potujoč so prenašali tudi novice iz kraja v kraj. Ti tuji so bili v starih časih največ trgovci z raznim blagom in so imeli na semnjih posebne pravice. Čim več je dohajalo tujcev, tem hitreje in vidneje se je tudi izpreminjalo razmerje med temi gosti in gospodarji. Gospodarski zakon, da se cene ravna po številu kupcev in množini blaga, se je tudi tu uveljavil. Prenočišče je seveda moral gost plačati in tako se je razvilo gostilništvo v poseben obrt. Ob velikih cestah so nastajale gostilnice in prenočišča za trgovce, njih posle in živino.

Ti kraji so od tujcev bogateli in se lepo razvijali. Občine same so gradile ceste in mostove, da je bil promet ugodnejši in varnejši.

Pojavili pa so se polagoma ljudje, ki so potovali za zabavo ali da so spoznavali svet in ljudi. Izpočetka niso bili zelo v časih, gostilničarjem je bil preprost voznik ljubši od potujočega učenjaka. Ščasoma pa so spoznali, da donosajo ljudje, ki ne potujejo samo po opravilih, veliko dobička. Njih število namreč ni omejeno, kakor pri trgovcih, poleg tega trgovci navadno hitro odide, ko opravi svojo kupčijo. Trgovci tudi lahko škoduje kraju s svojimi opravili, nikakor pa ne morejo trditi tega o potniku, ki potuje le za kratek čas, od njega imajo gotovo povsod samo dobiček, nikoli pa ne izgube. Tako je postal potnik za zabavo v gospodarskem oziru jako čistan in danes je on bistvo tako imenovanega tuiskega prometa. Polagoma so namreč prišli po cestah in železnicah, po gorah in dolinah do spo-

znanja, da tujec prinaša denar v deželo. Ta novi pojav v zaslužku so začeli razmišljati z narodnogospodarskega stališča primerjaje izvoz z vplivom tega pojava na gospodarstvo v dotičnem kraju. V tuiskega prometa plača prišlec prevozne stroške sam, ne da bi moral domačin ceno prodanemu blagu znižati. Tujski promet ustvarja torej našim pridelkom in izdelkom obsežnejša tržišča, ne da bi bilo treba boriti se za nova razpečevališča, ne da bi bilo treba misliti, kako razširiti trgovino iz okraja. Tujski promet utrjuje trgovino v rokah domačinov.

Velike koristi je tujski promet tudi za poljedelstvo. Čim več je tujcev, tem lažje se razpečavajo poljski pridelki. Kmet, ki s svojimi pridelki ni navezan na izvoz, je tudi neodvisen od prekupcev in od menjavosti cen v svetovni trgovini. Ako pa doma lahko veliko proda, se mu tudi bolje izplača obdelovanje zemlje.

Posebne koristi od tuiskega prometa imajo stavbni obrtniki pri gradnji gostilnic, letoviških stanovanj itd. Spričo tuiskega prometa pa se bo brezdomno poživil tudi domači obrt, ker je znano, da tuji kupujejo najraje take umetne domače izdelke, ki so značilni za dotični kraj.

V današnji dobi, ko je premikanje človeka iz kraja v kraj neobhodna potreba, je nuditi v zadostni meri ugodne ceste, da lažje in brez nevarnosti menja svoje torišče.

V teh dneh, ko se je vršil kongres za ceste, bi želeli, da bi naposled prišlo to vprašanje na ugodno rešitev in se z njeno rešitvijo povečalo in utrdilo vprašanje tuiskega prometa.

Tujcu nudi dobro cesto, pa bo še želel potovanja po tvojih krajih.

Razlike v pozdravljanju

Pozdravljanje je vljudnost, odzdravljanje pa je dolžnost! To velja za odrasle, zlasti pa za mladino, ki naj poleg drugih duševnih in duhovnih vrlin tudi potom pozdravljanja pokaže svojo danes tako povdarjeno, toda zelo ogroženo srčno kulturo. Med drugimi zunanji izrazi notranje otrokove kulture zavzema nedvomno odlično mesto tudi navada lepega pozdravljanja. Toliko se govoriči o svobodnem razvijanju in pospeševanju otrokovih telesnih, duševnih in duhovnih sil, pa smo vendar še med zadnjimi s svojimi zastarelimi vzgojnimi metodami.

Otrok predstavlja zase posebnost kot sprejemni in tudi posebnost kot oddajni aparat, katera oddaja pa je vselej le re-

zultat vpliva svoje okolice. Okolico mu tvorijo okoliš in činitelji, katerih vplivi in učinki v vsem mišljenju, niti v vsem čustvovanju in niti v vsej volji ne deluje nanj odločilno od samo ene strani. Odstraniti je treba vsako nasilje, treba pa neopazno doslednega in dobrotljivega vodstva k dobremu.

Pozdravljanje prav za prav ni narodna lastnina, posebno, ker se to spreminja. Pred vojno se je brez razlike pozdravljalo z »zdravo« in »nazdar«, kar še danes mnogokrat slišimo med kmetjskim ljudstvom. Pozneje pa so si ta pozdrav prisvojile tudi razne organizacije in tako imamo sokolski zdravo, lovski zdravo, sportni zdravo, tovariški zdravo itd. Deblo besede pozdrav same

je »zdrav«, kar znači, da je bil namen pozdravljanja le voščilo, v katerem želim svojemu bližnjemu polno zdravja.

V mestih vidimo, da prevladuje (to tudi v trgih) pozdrav »klanjam se«. Sicer se sliši ta pozdrav nekam »suženjski«, obstoja pa le in ni prav nič bolj ponižujoč kakor prijateljski »servus« ali kakor »sluga sem«. Med ljudstvom pa so najbolj razširjeni pozdravi, ki so obenem tudi najlepši: dobro jutro, dober dan, dober večer in lahko noč. Ponekod so še bolj natančni, tako da pozdravljajo celo z »dobro popoldne«! Ob razhodu pa se poleg z »zbogom« pozdravljajo s »srečno«. V družbi in ob napitnicah pa slišimo pozdrave: Bog živi! in Na zdravje! Prvi od teh dveh pa je postal last gotovih organizacij in pokaže pozdravljanje z Bog živi, h kateri politični organizaciji pripada posameznik. Škoda, da se je s tem okrnil lepi stari pozdrav »zdravo«, ki pa tudi danes velja samo še kot sokolski pozdrav. Sokoli so ga uvedli med svoje članstvo, ker je to najobičajnejši narodni pozdrav in obenem tudi najlepši. Pred vojno pa se je naše sokolstvo po večini pozdravljalo s češkim »Nazdar«!

Žalostno je le, da se v današnji dobi posebno gleda na posameznika kakšnega pozdrava se običajno poslužuje.

Najboljše bi bilo, da se navadi deca že v mladih letih na enoten pozdrav: dobro jutro, dober dan, dober večer in zbogom. To so najlepši izreki in se z njimi pač ne kaže politična pripadnost.

Banska uprava je skušala uresničiti to z enotnim pozdravljanjem, toda na žalost se je moralo ugotoviti, da so uvedbo enotnega pozdravljanja nekateri činitelji napačno razumeli in se vmešavali v to zadevo. Začetkom tega leta pa se je zgodilo, da je izšla oblastvena razlaga, da se naj le v petih političnih srezih naše banovine uporablja tudi pozdrav »Hvaljen Jezus«. Rešpektiramo ta pozdrav kot pozdrav, običajen le ob gotovih prilikah. Če pa je dovoljeno to izjemno pozdravljanje le v gotovih srezi, naj bi se posluževali ostali pač pozdrava »zdravo« ali pa »klanjam se«, brez da bi se potem vihali nosovi, češ tako si pozdravil, torej si to ali to.

Tekstilna industrija na veleseimu

Na letošnjem ljubljanskem veleseimu so zastopane skoraj vse tekstilne tovarne Slovenije s svojimi različnimi, krasnimi izdelki, znamenje, da je slovenski delavec zmožen in enakovreden inozemskemu.

Posebno pozornost vzbujajo različni vzorci prvega domačega sukanca, proizvod znane tekstilne tovarne »Hutter d. d.« iz Maribora.

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Dogovoril sem se za izlet. Jutri se potegnemo z avtom!»

Pričakoval je, da jo bo razveselilo, da bo zaspala, toda nji se je le še podaljšal obraz:

«Misliš, da mi je kaj do zabave! V takem stanju!»

«Poglej, nakupil sem jestvin. Zakaj bi ne šla na izlet? Vrhu tega se še nikoli nisem pošteno navozil z avtomobilom, kvečjemu takrat z nabora. Imeli smo ga v glavi, tako da niti nisem bogve kaj vedel o tem. Nekam v naravo za ves dan, Magdalena!»

«Res ne vem, zakaj bi ne šel za ves dan z avtomobilom. Ampak jaz, Jože?»

«Obljubil sem, da pojdeš z nami.» Jožetov glas je bil kakor da je legla nanj senca.

«Če mi bo do tega! Komu si obljudil?»

«Našemu šoferju. Ne bo ti žal, boš videla. In šofer je dober dečko.»

Vožnja z avtomobilom. Vedno je sanjala o tem. Mnogo njenih prijateljic je imelo poznanstvo s šoferji ali pa so se od sobote na nedeljo kam odpeljale z mladimi gospodi in se s tem ponašale. Magdalena ni imela sreče in ko jo je nekoč na Václavskem trgu sredi največjega prometa nagovoril neznan moški in jo vabil, da bi prisedla, se je zbal, da bi je kam ne odpeljal ter ga je na kratko zavrnila.

Zdaj ima lepo priložnost, pa ne bo šla. Peljala bi se že, toda s kovčegom v Prago!

«Moram ti povedati,» je začela, «kaj sem sklenila... Gotovo tudi ti spoznaváš, Jože.»

«Kaj spoznavam? Kaj si sklenila?»

Rekla je samo:

«Da nisem v svoji koži.»

19

«Saj si že čisto drugačna od onega časa, ko si prišla iz bolnišnice! Meniš, da ne vem! Kadar človek ni v dobri koži, se mu gabi ves svet. Meniš, da tega ne vem, tudi jaz sem že marsikaj izkusil na tem svetu.» In Jože je prijel Magdaleno za ramo in jo pritisnil nase.

«Pusti me, tako ne morem hoditi.»

Toda njegova roka ni popustila; potem je spolzela po rokavu navzdol in se oprijela boka. Tako sta krenila proti hišam, ne meneč se za ljudi, ki sta jih srečavala. Dozdevalo se ji je, da medli in on jo je podprl. Zopet jo je podprl! Nič ne pomaga, na dan mora z besedo! Proč pojde, naj si poišče drugo dekle, ki bo zanj. Ona ni za v hišo takega moža, kakršen je on! Hotela bi imeti že naposled svoj dom lepo urejen in moža s primernim poklicem. Moj Bog, a tole! Ali res ne vidi, ali je slep? Kakšna zveza bi bila to. Niti nogavic mu ni oprala in zakrpala ves ta čas!

«Prideš na lepše misli, te bo že minilo.»

«Na kakšne misli naj bi prišla? Nič me ne bo minilo!»

Že sta bila na dvorišču. Roka mu je še vedno počivala na njenem boku. Ostala sta v kuhinji, kajti gospa Ditrichova je imela obisk.

«Tako bom gotovi, samo še trikrat privzdignemo, jima je klicala v kuhinjo.

Vsakokrat, ko je dobila gospa Ditrichova obisk, sta morala oditi v kuhinjo ali na dvorišče.

«Tega ti takrat ni povedala, ko ti je oddajala stanovanje,» je vzdihnila Magdalena in Jože ji je odgovoril:

«Ko bi mi povedala kakor se spodobi... kaj pa naj storim, če si s tem služi kruh.»

«Jaz na take marnje nič ne dam: kako živite? česa ne veste? Kar mi je namenjeno, temu se ne izognem. No, lahko bi ostala še pol ure zunaj.»

Toda obisk je že odhajal.

«Bore tri krone!» je zapihala Ditrichova. «Kmalu bodo hoteli, da si zastoj ubijam bučo. Ali naj se z njo prepiram? No, če pride vsak teden, so dobre tudi tri krone.»

«Saj ne maram iti nikamor! Kaj boš počel z menoj, vse me draži. Da boš vedel, Jože, v ponedeljek te nameravam zapustiti,» je rekla Magdalena.

Trenutek je molčal in zabadal oči nekam v zid, v neskončnost.

«Pri meni ti ni vseč, vem. Seveda, ko bi imela služek,» je govoril, «dobro, pojdi. Toda zakaj zdaj?»

«Zato, ker tako ne more iti dalje. Kaj boš počel s tako žensko, kakršna sem jaz. Drugega ne znam ko šivati, a šivanja ni!»

«Da bom imel le jaz za kaj prijeti! Molči že o tem!»

Sklonila je glavo nad mizo in jo takoj zopet dvignila ter vprašala:

«Tak ti v resnici nočeš?»

«Molči že o tem!» Prisedel je k nji in jo prvokrat objel v tej izbi.

«Pusti me, ti me nimaš rad! Samo smilim se ti! Nimaš me rad, še pogledal me nisi vseh teh štirinajst dni!»

Prav malo še in bruhnila bo v jok, ki ga imajo ženske vedno na kraju ustnic. In Jožeta ni bilo nobene stvari bolj groza nego ženskih solz.

«Jaz te nimam rad!» je užaljeno vzklikel in s trdim, jeznim glasom pristavil: «Nisem te nadlegoval, seveda, ker sem vedel, da si izmučena in da še ni tvoj čas. Danes, prav, znesi se nad mano, huduj se name, da ti odleže, samo nikar mi ne jokaj.»

Molčala je in on jo je vprašal:

«Nisi lačna?»

«In ti? Ali si sploh kaj jedel?»

(Dalje prihodnjice.)

Zunanje politične vesti

—k V ospredju zunanjepolitičnega zanimanja stoji še vedno Češkoslovaška in manjšinski problem s sudetskimi Nemci.

Anglija je hotela v zadevi Češkoslovaške obrniti pozornost na Španijo z delom za ustvaritev premirja med obema vojujočima se silama, kar pa se bo zaradi neenotnosti pogledov na to vprašanje velesil Francije, Italije in Nemčije skoro gotovo ponesrečilo in to tem bolj, ker obe vojujoči se sili nista naklonjeni premirju in izigravanju moči.

Sploh je prevzela Anglija inicijativno za kompromisno rešitev vseh zamotanih evropskih vprašanj z namenom, da se ohrani mir v Evropi, ki je ta trenutek še zelo, zelo ogrožen.

Češkoslovaška pa je podvzela vse korake za obrambo in ohranitev demokracije principa vladanja z zelo spretno roko, klenim pogumom in modrostjo, kar Evropi imponira.

Manjšinski problem hoče rešiti na demokratični osnovi, navzlic pretiranim zahtevam sudetskih Nemcev, v pravcu, da se obdrži enotnost državne skupnosti, suverenost naroda na podlagi obstoječe ustave, ki daje možnost pravilni in demokratični rešitvi spornega vprašanja, ne da bi bilo treba spreminjati ustavo. Tako daleč češkoslovaški narod noče iti. Henlein rožlja zato, ker ima zaslombo v Berlinu, pozablja pa obenem, da so časi ošabnosti in prepotentnosti minuli. Če zahtevajo sudetski Nemci zvezno državo narodov v Republiki Češkoslovaške, potem bodo z isto pravico nastopili Čehi na Dunaju za obrambo svojih narodnih pravic. Ako obvelja zahteva Henleina, potem bi pa ta zahteva logično sledila tudi pri drugih narodih slovenske in slovenske manjšine v različnih državah.

Vse nekaj drugega pa je boj, ki ga vodi prosluli pater Hlinka za avtonomijo Slovakov v Č. S. R. Njega ni sram pljuvati na slovansko poreklo Slovakov in se vezati z Madžari in Nemci samo zato, da bi njegova stranka prišla do moči in veljave. Trdi se, da v sredstvih ni izbirčen, kadar se gre za uveljavljanje njegove moči.

Na binkoštno nedeljo je pa vprašanje avtonomističnega pokreta Hlinkovih pristašev padlo v vodo. Ministrski predsednik, ki je po rodu Slovak, je sklical medstrankarsko zborovanje v Bratislavi, katerega se je udeležilo nad sto tisoč Slovakov. Pater Hlinka je pa tudi za isti dan sklical zborovanje svojih pristašev, katerega se je po uradnih vestih udeležilo komaj 18 tisoč od vseh strani zbornanih pristašev.

Ta zborovanja so pokazala, kje je večina Slovakov. Dr. Hodža je izjavil, da manjšinski problem Slovakov sploh ne obstoja, ker so Slovaki že zedinjeni s Čehi kot narodna enota, med katerima plemenoma se že 20 let ne dela nikaka narodna ali plemenska razlika.

Sto tisoč navzočih Slovakov je to naziranje živalno in spontano odobrilo ter obsodilo Hlinkovo protidržavno in protinarodno politiko. Značilno je, da so sudetski Nemci poslali na Hlinkovo zborovanje pozdravno brzojavko. To pove o izdajalski akciji patra Hlinka več kot dovolj.

Vprašanje narodne manjšine se bo pa rešilo na način, ki bo delal čast demokratični miselnosti Čehoslovakov.

Vsekakor bo zmagala demokracija kot najpravičnejši, a najtežji sistem vladanja proti diktatorski miselnosti tistih, ki mislijo na zmago svojih idej v času, ko so ljudstvu prepovedali svobodno izbiro kruha in mesa za svojo prehrano v kvaliteti in kvantiteti.

Španska vojna ostaja še vedno v neodločnosti, ker je obramba republikancev na višku. General Franco si je zmage svest, republikanci tudi. Morda bo prihodnji teden prišlo do kake odločitve.

Novi...

Millijonskega premoženja si ni mogoče pridobiti na pošten način.

Američan ravnatelj mednarodnega urada dela

Sklepi upravnega odbora Mednarodnega urada dela.

Upravni odbor Mednarodnega urada dela je imel minuli teden 84. zasedanje. Najprej je upravni odbor razpravljal o konferenci premogokopne industrije in njenih zaključkih, katera se je vršila od 2. do 10. maja.

Upravni odbor je sklenil izročiti rezultate te konference prvemu zasedanju Mednarodne konference dela, katero se bo pričelo v najkrajšem času. Na tej konferenci se bo razpravljalo o problemu nadaljnjega vsesplošnega skrajšanja delovnega časa in to za vse industrijske panoge. Dalje je bilo sklenjeno, da se objavijo rezultati, do katerih je prišla posebna posvetovalna komisija za metalčno znanstveno uravnavanje dela pri svojih razpravah. Ta komisija je mnenja, da so potrebne posebne uredbe za umiljenje socialnih posledic racionalizacije in mehanizacije proizvodnje.

Najvažnejša točka pa je bila razprava o odhodu dosedanjega ravnatelja Mednarodnega urada dela H. Butlerja. Upravni odbor je sicer to demisijo sprejel z žalostjo in se mu je najtopleje zahvalil za požrtvovalno in nesebično delo, ki ga je vršil od postanka Mednarodnega urada dela.

Volitev novega ravnatelja pa se je vršila na posebni seji. Najresnejši kandidat za to odgovorno mesto je bil Američan J. G. Winaut, bivši državni guverner in dosednji podravnatelj Mednarodnega urada dela. Za njegovo kandidaturu je glasovalo 14 zastopnikov vlad od 16 in to v upravnem odboru.

Winaut pa je kandidiral na izrečeno željo ameriške vlade in predsednika Roosevelta.

Končno je upravni odbor ugodil povabilu britanske vlade in se bo zaradi tega vršilo prihodnje zasedanje v Londonu dne 25. oktobra t. l.

Dajte kruha živim! . . .

Tednik «Sobota», ki izhaja v Kranju, je v svoji 19. številki od 7. maja 1938 priobčil naslednji dopis nekega bojevnika, ki ga ponatiskujemo. — Uredništvo.

V najbolj katoliških časopisih se zadnje čase mnogo bere o postavitvi spomenika v svetovni vojni padlim Slovincem, ki naj bi stal na Brezjah. Najvažnejše je seveda vprašanje denarja. Načrt predvideva tudi, da se bo vklesalo ime vsakega padlega slovenskega vojaka v nalašč za to postavljena umetna stebrišča, in sicer za vsako župnijo posebej po abecednem redu. Da se bo moglo to storiti, je nujno potrebno, da za vsakega padlega vojaka preostali svojci plačajo po 300 dinarjev, če pa teh ni več ali pa če so siromašni, potem naj župni uradi preskrbe ta denar in pobirajo prostovoljne prispevke potom cerkvenega darovanja, puščice in podobno.

Ker pa imamo Slovenci že od nekdaj srečo, da imamo dosti narodnih mučnikov, zato smo bili tudi med svetovno vojno med prvimi, ki so sorazmerno žrtvovali največ človeških življenj, tako da bo imela ta idealna akcija pripravljavalnega odbora najbrže naravnost presenetljiv uspeh.

Kot bivši bojevnik ne bi imel nič proti taki zamisli, če bi videl tiste vojake, ki so prelili svojo kri na bojnih poljanah in pustili tam svoje roke, svoje noge, svoje oči in svoje zdravje, preskrbljene in rešene tistega keliha trpljenja, ki jih še vsa povojna leta zasleduje. Tudi jaz bi pozdravil z veseljem ta dragoceni spomenik, če bi videl, da so vojnim invalidom, vdo-

vam in sirotam zbrisane solze iz upadlih lic in da imajo človeka dostojno življenje in če ne bi videl, kako trnjeva pot jih še čaka, preden končajo na — Golgoti!

Toda vidim jih in drugi jih vidijo — tudi tisti, ki nočejo! — kako se zgubljeni potikajo po naši mili domovini, ne kot ljudje, katerim je domovina hvaležna, ampak kot izobčenci človeške družbe, ogoljufani za s krvjo plačane pravice.

Zdi se mi, da bi tudi mrtvi tovariši — ki so že zdavnaj spili kelih trpljenja do dna — podobno izpovedali, ako bi se le za trenutek vrnili na to žalostno zemljo; prav gotovo bi nam približno takole govorili: Za spomenik se nam prav nič ne mudi, saj imamo tukaj mir, za katerega smo prej vse življenje molili, pa ga nam niste dali! Tukaj tudi ni črnožoltih denuncijantov, tukaj ni Suhaga bazarja, tukaj ne blagoslovljamo pušk in kanonov, da bi s čim večjim uspehom pobijali svoje brate v Gospodu! Zato dajte živim žrtvam vojne to, kar ste na vsa usta in v vseh jezikih in vseh verah obljubovali takrat, ko ste nas izza varnega zapečka pošiljali v ogenj! Ali nam niste rekli, ako se vrnete brez roke ali noge, na rokah Vas bomo nosili?

Mrtvi imajo dober spomin, pozabljajo pa živi, najbolj tisti, ki največ obljublajo: in to vedno isti — včeraj in danes! Da, gospoda, lepo je skrbeti za mrtve, ali še lepše in bolj Bogu dopadljiva je skrb za žive, posebno za tiste, ki so pohabljeni brez svoje krivde. Tudi bojevniki.

Iz naših delavskih krajev

Podružnicam NSZ!

Tovariši! Zavedajte se, da je le v medsebojnem podpiranju možen napredek. Zato na delo, da povečate število našega članstva in s tem število naročnikov „Nove Prave“.

Javornik

V nedeljo, dne 5. t. m., se je vršil na Javorniku lepo uspel članski sestanek, katerega se je udeležilo lepo število članstva, četudi je bilo lepo vreme in čas morda radi praznikov malo neugoden. Prav iz tega se vidi, da ima podružnica kader zavednih delavcev, ki pravilno razumejo in cenijo strokovno gibanje.

Predsednik tov. Kralj je v glavnem podal izčrpno poročilo o delovanju podružnice in o današnjem težkem položaju, v katerem se delavstvo nahaja in to še posebno z ozirom na velik odpust delavstva iz KID.

Iz poročila se vidi, da je podružnica storila vse, kar je bilo v njeni moči, da bi zaščitila svoje članstvo. Tudi zapniki so storili svojo dolžnost, kakšen pa bo uspeh, bomo šele videli.

Strokovni tajnik pa je poslal situacijsko poročilo z ozirom na položaj, ki je nastal zaradi gotovih časopisnih notic.

Končno se je razpravljalo o raznih organizacijskih zadevah ter o proslavi 30letnice NSZ in o proslavi petletnice obstoja. Podružnica se živahno pripravlja, da bi ja dostojno proslavila oba jubileja.

Medvode

Podružnica NSZ v Medvodah je razposlala bližnjim tovariškim podružnicam tombolske karte za tombolo, ki se vrši dne 10. julija t. l. na Sokolskem telovadišču v Medvodah. Vse podružnice prosimo, da nam nakažejo denar po položnici ali pa vrnejo poslane karte. Priprave za prireditve so težavne in je treba precej požrtvovalnosti. Vse to veliko delo vrši odsek za tombolo in zato prosimo, da ne odlašate z nakazili in se kolikor mogoče poslužujte položnic. Saj gre ves dobiček za brezposelne tovariše in njih šoloobvezne otroke.

Sklep seje je bil, da mora vsak član NSZ v podružnici Medvode kupiti pet

tombolskih kart, zato prosimo vse člane, da kart ne odklanjajo in po možnosti pokažejo zanimanje za plemenito delo s tem, da gredo vsi po tombolske karte, katere dobite v prostorih NSZ v Medvodah in s tem olajšate delo odseku za tombolo.

*Tovariši, z združenimi močmi primimo za delo, pa nam uspehi ne bodo izostali. Odsek za tombolo.

Izobrazba delavskega otroka

Kaj se pravi izobraziti? To se pravi: razviti vse svoje duševne sposobnosti in izkristalizirati iz sebe vse, kar morem najboljše. Vse, kar je v človeku dobrega, lepega in plemenitega, spraviti do pravega izraza in do prave veljave, se pravi izobraziti se. Izobrazbe ne daje samo šola, ampak tudi družina, zahajanje v družbe, razna društva, delavnice, knjiga, časopis in prijatelj. Šola seveda je poleg družine najvažnejša in najnavadnejša pomočnica pri izobraževanju in nudi človeku največ prilike, da se izobrazi. Ta prilika se lahko uporabi ali pa ne. Saj se lahko šola mladenič v vsemogočih šolah, napravi vsemogoče izpite, ima celo vrsto diplom, naslovov in pravic, lahko je profesor, doktor, zdravnik, advokat, uradnik in s tem še ni rečeno z gotovostjo, da je izobražen. Če kot profesor hvali svoje učence in preklinja v šoli, če kot zdravnik nima čutečega srca za bolečine svojega bližnjega, če advokat zasmejuje šege in običaje preprostih ljudi, če kot uradnik vedno nahruli vsako preprosto ženo, medtem ko se klanja vsaki drugi namišljeni veličini, potem je res, da je tak človek do neke predpisane mere šolan, nima pa pravice, da se imenuje oziroma šteje k izobražencem. To je le, če je dober, plemenit, bistroumen in globoko čuteč človek vnet za vse, kar je lepo in dobro. Lahko pa se izobrazi vsakdo, kdor ima le nekaj prirodnih bistrine in pa dobre volje ter zna uporabiti vsako priliko, ki se mu nudi.

Mladeniči so nosilci bodočega življenja, dediči svojih očetov, dedov in pradedov. In dandanašnji mladeniči delavskega očeta — je izobražen, kaj mu je treba in kaj ne? Res je, da ima težko stališče. Ob številni družini mu največkrat ni dano, da bi v zadostni meri prejemal osnovne pojme izobrazbe. Postati pa mora koristen član človeške družbe.

Ob raznih gospodarskih in socialnih vprašanjih delavca je treba posvetiti velik del tudi k izobrazbi delavskega naraščaja. Saj so potomci svojih dedov, ki so živeli in žive v prav težkih prilikah in prirodnih nadarjenosti jim ne manjka. Predvsem je treba, da ima otrok delavca doma pri svojcih, očetu in materi, dobrega in pazljivega nadzornika. Ob težkem delu očeta je razumljivo, da odpade večji del vzgoje na mater. Navadno se z zgodnjo mladostjo že uči kake obrti in v dojemanju novosti učenca je važno, pri katerem in kakšnem mojstru preživi mladenič svojo učno dobo. Mojster naj bi bil z vajencem strog in točen samo v strokovnem pogledu, izven delovnega časa naj mu bo prijatelj in učitelj. Zaupanje otrokovo do mojstra rodi uspehe pri učenju in le končni uspehi so odvisni mnogokrat od načina postopanja mojstra do vajenca.

Ob tem času, ko se stavlja napoti mladeniča toliko mamil, ko se vceplja v mladeniče le sportna vzgoja, mu je dovoliti gojitev sporta, paziti pa je, da ne zaide v pretiranost.

Res velik je problem vzgoje otrok iz delavskih revirjev. Posebno v tem času, ko mladina daleko prej razume zunanje življenjske pojave kakor prej, je treba mladeniča postaviti pred neizogibno dejstvo, da je le v izkristaliziranih značajih osigurana dobra in lepa njegova bodočnost.

Delavski razred mora spoznati, da je njegova naloga prevzem vseh produktivnih sil in prirodnih bogastev, da jih organizira za potrebe družbe, ne pa za proliste posameznikov.

Zakoni razmnoževanja človeštva

Problem razmnoževanja človeštva je bil v vseh dobah kulturne zgodovine na dnevnem redu, in to teoretično in praktično. Nastale so teorije, ki so se vse izkazale za zgrešene. Najvažnejša in najbolj poznana razmnoževalna teorija pa je Malthusova teorija, ki je igrala ogromno vlogo v zmanjševanju ljudi in zamegljenju družabnih problemov. Malthus je bil angleški ekonom iz 18. stoletja, ki je postavil o razmnoževanju prebivalstva tole formulo: ljudje se množe tako, da se v odrejeni časovni razdalji, in sicer vsakih 25 let podvoje. K temu zakonu postavlja Malthus tudi zakon razmnožitve hrane in pravi: sredstva za življenje (hrana) se množe mnogo počasneje, kar pomeni, da se ne podvoje kot prebivalstvo, n. pr. z 10 na 20 itd., nego le za toliko, t. j. z 20 na 30, 40, 50 itd. Na ta način se v izvesnem razdobju prebivalstvo razraste daleč preko sredstev za prehranitev. Iz tega pa sledi, da mora del človeštva že po prirodnem zakonu podleči lakoti.

Življenje je dokazalo, da je ta teorija v popolnem nasprotju z resnico in da se množenje ljudi kreta po liniji zaprek. Tako se n. pr. na Francoskem prebivalstvo do l. 1800. do danes ni podvojilo, prebivalstvo Nemčije se je pa podvojilo šele po 75 letih, Italije v 110 letih, Srbije po 40 letih, Bosne po 49, Dalmacije po 86, Hrvaške po 98 letih. Vse človeštvo se je podvojilo šele po 70 letih (1800 do 1870), v poslednjih 138 letih pa se je razmnožilo le 2,6 krat. Trojnega prirodnega, biološkega zakona razmnoževanja ljudi ni. Zgodovina pa kaže, da je stvarna brzina množenja vedno zaostajala za fiziološkimi možnostmi in da se je razlikovala po ravnih sredinah, razredih, ekonomskih ureditvah, dotične socialne zajednice. V živalskih vrstah pa obstoja odredjena fiziološka plodnost, dočim je človeška družba v tem pogledu razmeroma nezavisna, ker ljudje se ne množijo slepo po nagonu, ampak po ekonomsko-socialnih potrebah in prilikah.

V živalstvu je skrajni rezultat razmnoževanja po vrsti protivnih vna-

njih činiteljih, ki onemogočajo razvoj ploda in urejajo število vrste v odrejenih mejah. V človeški družbi pa so zapreke drugačnega značaja. Finkcija rojstva je, kot smo že rekli, pod vplivom raznih socialnih ekonomskih spremenljivih činiteljev rojstva in to spričo lastnosti človeške družbe, da več ali manj zavestno ureja svoje kretanje. Razvoj razmnoževanja zavisi torej od družbinih činiteljev. Tako se razmnoževalno gibanje spremeni iz biološke v socialno funkcijo, določeno po socialno-ekonomskih činiteljih vsakokratne dobe. To nam potrjuje gibanje prebivalstva od starega veka sem. Antične države so v patriarhalni dobi odredjale obvezno ženitev, ker so rabile delovne roke in vojake. Ko pa so v stari Grški veleposestniki pograbil kmetijsko zemljo, je osiromašeno kmetstvo postalo odvisno, neporabno in družbi nevarno, zato se je pojavila težnja po zmanjšanju števila ljudi (razljudenju), kar sta zahtevala tudi Aristotel in Platon.

Razmnoževalno gibanje je odvisno od družbinega sestava: to nam prav lahko objasnimo primer iz sodobne meščanske družbe. Do leta 1880. je prebivalstvo rastlo zlasti v delavskih slojih, ker je deško in žensko delo večalo dohodek družine, odtlej pa je to število padlo. Od leta 1880. do 1930. je padlo število rojstev na 1000 ljudi in sicer v Angliji od 35 na 15, v Franciji od 25 na 17, v Nemčiji od 40 na 15. V Srbiji je padlo od 1900—1912 z 42 na 38, v Hrvaški od 1871—1914 s 44 na 38. V Jugoslaviji je bilo l. 1932. le 32 rojstev na 1000 ljudi.

Učenci trde, da je število rojstev v zvezi z raso. Zakaj je torej plodnost rase v raznih dobah različna in zakaj v tej rasi število rojstev z razvojem kapitalizma pada? In pada tudi kljub odredbi (Nemčija) »za podpiranje zakona«. Take mere so in ostanejo neuspešne, ker ne zdravijo družbe, ampak jo obremenjujejo. Nagon množenja se je oddvojil od seksualnega nagona in postal družbina funkcija, urejena po odnosih proizvodnje in potrebah družbe.

Mednarodni velesejem v Ljubljani

XVIII. spomladanski mednarodni velesejem v Ljubljani pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II., ki ga je zastopal general Dušan Dodić, je otvoril minister dr. Krek v zastopstvu trgovinskega ministra dr. Milana Vrbanića. Pri otvoritvi je bil navzoč tudi prometni minister dr. Mehmed Spaho, ki je pred osemnajstimi leti otvoril prvi mednarodni velesejem v Ljubljani in s tem prvi mednarodni velesejem v Jugoslaviji sploh. Predsednika dr. Milana Stojadinovića in notranjega ministra dr. Antona Korosca je zastopal ban Dravske banovine dr. Marko Natlačen, finančnega ministra dr. Dušana Leticija direktor Dravske finančne direkcije dr. Sedlar, vojnega ministra generala Ljubomira Marića polkovnik Milan Mašić, poštnega ministra Vojka Cvrkića direktor Ljubljanske poštne direkcije dr. Anton Vagaja.

Zbrane mnogoštevilne častne goste je v markantnem govoru pozdravil predsednik Ljubljanskega velesejma

Fran Bonač, za razstavo »Cesta« predsednik Društva za ceste ravnatelj dr. Vinko Vrhunc in za razstavo »Francoska knjiga« francoski konzul v Ljubljani Remerand Gabriel.

V vrsti specialnih razstav letošnjega pomladanskega Ljubljanskega velesejma sta dve posebno pomembni razstavi: razstava »Cesta«, ki jo je priredilo Ljubljansko Društvo za ceste, in pa razstava »Francoska knjiga«, ki jo je priredila francoska republika.

V splošnem obsega velesejem vse panoge, industrijske in obrtne proizvodnje, posebno bogato pa so zastopani avtomobili in motorna kolesa, pohištvo in stanovanjska oprema in pa tekstil. Razstavní prostor je tako zasíden, da je bilo treba postaviti še en velik provizoričen paviljon in še ni bilo mogoče ustreči vsem tvrdkam, ki so želele razstaviti na tem velesejmu.

Velesejem traja do vključno 15. junija, Na železnih in parobrodih polovična voznina.

Pravni svetovalec

Vprašanje: Ali imam pravico do porodnice od bolniške blagajne, ker nisem vpisan dalje kakor štiri mesece.

Odgovor: Ne. Predpis je ta, da morate biti eno leto pred porodom deset mesecev, v dveh letih pa 18 mesecev član bolniške blagajne.

Praktični nasvet

Škripajoča vrata privzdignemo in nadržnemo tečaje z grafitom ali pa kar z mehkim svinčnikom. Če jih mažemo z maščobo, je bolje, da to storimo z vajetno kakor pa z oljem.

Za smeh in kratek čas

— Moj oče ima pet krav.
— Kaj pa mene brigajo tvoje rodbinske zadeve.

Neko ameriški pogrebno društvo je za svoje podjetje delalo sledečo reklamo: Zakaj hočete živeti, ko ste za skromno ceno 15 dolarjev na lep in gosposki način pokopani.

— Kdo je gospod, ki sedi tamle pri vratih?
— Urednik nekega lista.
— In ona dama, ki sedi poleg?
— To je pa njegova zabavna rubrika.

Verjamete ali ne?

— da bodo morali vsi Japonci v primeru, da pri naslednji ofenzivi ne bodo zmagali, napraviti nad seboj harakiri (razparanje trebuha).

— da je ta teden v Ljubljani toliko obetajočih kongresov, da se bomo v naslednjih letih kar kopali v samih dobrotah.

— da je največ upanja za evropski mir le zdaj ob tej pasji vročini, če bodo vsi voditelji teh večnih pogajanj odšli na prepotrebne počitnice in še to vsak zase.

— da je nevarnost, da se bodo modelci cest, ki so iz mavca, na velesejmu stopili in sedeli in se strdili v beton ali asfalt, tako da bodo vsi načrti cest padli v vodo.

— da je zanimivo, kako je to mogoče, da slovenski dirkač »Leteči Kranjec« Starič odnaša v inozemstvu prva mesta, ko je vendar znano, kako slabe ceste za trening ima doma.

— da je v začetku vojne na Kitajskem Japonska določila rok na štiri nedelje za popolno podjarmljenje Kitajske.

— da je pozneje ta rok podaljšala na štiri mesece, a potem na štiri leta in

— da se zdaj pričakuje, da bo podaljšala ta rok na štirideset let.

— da je Japonska pokazala stoprocentno doslednost v podaljševanju.

— da je g. Ljotić zaradi defekta v avtomobilu bil prisiljen, da odloži nek svoj zbor, ker je prišel tja nekaj ur prekasno.

— da beležijo Japonci v svojih borbah na Kitajskem 95 % uspeha pri civilistih, 5 % pri regularnih in 0 % pri gverilnih četah (hajduško vojskovanje).

— da so prišli nekoč o nekem uradniku naslednji osebni podatki: »Odlikovan je z orlom pete vrste, kot uradnik je prišel do četrte vrste, dobil dobiček Razredne loterije tretje vrste, vozil se je v drugem razredu«

— da se bo prihodnji velesejem v Ljubljani ob dejstvu, da so vse otvoritve vedno enake, otvoril brez otvoritve.

— da je največji uspeh v letošnjem letu beležil SK Ljubljana v tekmi za svoj obstanek z BSK iz Beograda, ko je s pomočjo beograjskega igralca zabil samo en gol, rezultat pa je bil kljub temu 2:2.

— da je regulacija Ljubljane res končana.

— da bo končno prišel čas, ko si bo evropski živel v tej prijetni vročini umil svoje zimske madeže.

— da sliči ta večna pogajanja za mir v Evropi neki vrsti perpetuum mobile (aparati, ki se vedno giblje).

— da je posebnost Ljubljanskega velesejma vroči val, ki se vleče pod paviljoni.

— da je naredba, da se dva kolesarja ne smeta voziti vstrie, nalétele pri zaljubljenih, ki se vozijo s kolesi, na odločen odpor.

— da je vsestransko zanimanje inozemcev, ki se nahajajo ta čas v Ljubljani, osredotočeno v glavnem na okusnost naših kuhinj.

Kulturni obzornik

Film.

Film je velesila, ki je danes nihče ne more zanikati in ki s svojim postopnim izpopolnjevanjem vedno bolj ogroža gledališče, kajti postal je že in bo še bolj čenejšje nadomestilo zanj. Gledališče je postalo že skoraj izključni privilegij srednje in bolj situiranih slojev, dočim velika večina ljudstva obiskuje le kinematograf. Mimo tega dejstva ni mogoče in zato bi bilo zanimivo pogledati, kako je s filmom in kakšne komade dobivamo od različnih produkcij.

Kino more zaradi svoje približnosti resničnosti zapustiti v človeku globlji dojem in nanj močneje vplivati kot literatura. V tej približnosti resničnosti ima zaenkrat gledališče še prednost, toda z neprestanim izpopolnjevanjem filmske tehnike se ta razlika sorazmerno manjša.

Če gledamo z ozirom na kvaliteto filmov s stališča dejanskega stanja, to se pravi, če primerjamo procent filmov, ki so na umetniški višini, s procentom kiča in šunda, pridemo do malo razveseljivega zaključka, da je število kvalitetnih filmov, ki si jih imamo priliko ogledati, zelo majhno. Vsa ogromna večina predstavlja množico nepotrebnega kiča in balasta, grmado bedasto in osladno sentimentalnih, nemogočih ljubezenskih zgodbic, ki so opremljene z več ali manj bleščečo in razkošno scenerijo in ki najdejo hvaležne gledalce med rednimi obiskovalci kina. Mogoče je treba iskati vzrok temu, da imajo kičasti filmi večino, v tem, ker jih ljudje radi gledajo kot kvalitetne filme; kajti nekritični, nerealni in neborbeni ljudje se z veseljem predajajo pozabljenju svojega gorja v nemogočih filmskih zgodbah. Razen teh filmov brez ideje in tendence, iz kategorije filmov »za dobre živce« pa imamo še posebno vrsto filmov s škodljivo tendenco, ki prihajajo iz določenih držav in ki skušajo na vse kriplje povzpeti v nebo »vzvišeno idejo junaštva in vojne«.

Filmska produkcija posamezne države je nujno odsev razmer in ideologije, ki vladajo v njej in to še prav posebno v »močnoročnih« državah, kjer ima ta močna roka povsod svoje prste vmes. Zanimivo je in zaradi kulturnega zastoja v Nemčiji obenem nujno, da nam daje nemška filmska produkcija bodisi kičaste in sentimentalne filme, ali pa pseudohumoriistične komade, ki so oboji veren odraz duhovnega mrtvila; v tretjo vrsto pa spadajo filmi v krepkem vojaškem ritmu, s čudovitimi vojaškimi paradami in bitkami, ki so znali že v tolikih nemških dušah pogasiti sleherno iskrico človečnosti in so jo ponižali do nadtosti in brezobzirnega barbarstva in ki naj bi tudi drugod opravili isto delo. Čas je že, da se tega zavemo in da se oprimemo iste taktike, kot so jo izbrali hitlerjevci po naših mestih, ki preden kupijo vstopnico, vprašajo, ali je film nemški, drugače si ga sploh ne ogledajo. Prav bi bilo, da bi z isto taktiko prisilili kinopodjetnike, da predvajajo filme francoske, češke in ruske produkcije, ki izdelujejo vsaj v pretežni večini filme s pozitivno in pravično idejno vsebino. Krivice pa ne smemo delati niti ameriški filmski proizvodnji, posebno če se spomnimo na tri krasne filme, ki smo jih videli v tej sezoni: o Zolaju, o Pasteurju in »Dobro zemljo«. To so bili trije grandiozni filmi, kjer se je pokazalo, kako visoko se lahko povzpne film, kako lahko stopi v isto vrsto z gledališčem in ga celo nadkrili prav zaradi širših možnosti in neomejenosti prostora. To so bili filmi, ki so poleg visokega umetniškega užitka nudili tudi visoko нравstveno in izobraževalno vsebino.

Takih filmov nam je treba, kajti edino taki filmi morejo nuditi res primerno nadomestilo ljudstvu za skoraj nedostopno gledališče. Vse drugo pa moramo odklanjati, kajti ni izključno, da bi malovredni filmi vplivali na nas tako, kot bi ne bilo želeti.

1.500.— Din. potrebujete da zaslužite
2.000.— Dinarjev mesečno doma.

»ANDOS« MARIBOR, Orožnova ul. 6.
Naleplje znamko.

ČLANOM NARODNE STROKOVNE ZVEZE
priporočamo

**KOLODVORSKO
RESTAVRACIJO**

g. Majcen Cirila.

Točna postrežba! Solidne cene!